

Rundskriv til forskrift om tilskudd til siidaandeler og tamreinlag

[Forskrift om tilskudd til siidaandeler og tamreinlag](#) er fastsatt av Landbruks- og matdepartementet den 20. juni 2019 med hjemmel i Stortingets årlige vedtak om reindriftsavtalen.

Forskriften er hjemlet i Stortingets årlige budsjettvedtak om reindriftsavtalen, som er en næringsavtale mellom staten og Norske Reindriftssamers Landsforbund. Budsjettvedtaket er hjemlet i Grunnloven § 75. Hjemmelsgrunnlaget har betydning for hvilke reaksjoner som kan vedtas etter forskriften. Forskriften har for eksempel ingen tvangshjemler.

Dette rundskrivet gir veiledning til reglene i forskriften. Kapittelinnvidlingen følger paragrafene i forskriften. I tillegg til rundskrivet kan de styrende dokumentene ([Landbruks- og matdepartementets tildelingsbrev](#), [Meld. St. 32 \(2015-16\)](#), [Granavolden-plattformen](#), [Reglement for økonomistyring i staten](#), [Reindriftsavtalen 2019/2020](#) og [Prop. 117 S](#) være momenter ved tolkning av forskriftens bestemmelser.

Forskrift, rundskriv og søknadsskjema på papir er tilgjengelig på hjemmesiden til Landbruksdirektoratet – www.landbruksdirektoratet.no

Det kan også leveres inn søknad elektronisk via Altinn. Informasjon om pålogging og levering finnes på www.altinn.no. Muligheten til å levere søknad om tilskudd elektronisk er kun åpen for de siidaandeler som har levert melding om reindrift elektronisk.

Innhold

Rundskriv til forskrift om tilskudd til siidaandeler og tamreinlag.....	1
1. Saksbehandling	5
1.1 Det geografiske virkeområdet for forskriften	5
1.2 De forskjellige forvaltningsorganers rolle i tilskuddsbehandlingen	5
1.3 Hvem er part? Hvem kan søke om tilskudd?.....	5
2. Til § 1 – Formål.....	5
3. Til § 2 – Periode for tilskuddsberegning.....	6
4. Til § 3 – Generelle vilkår for tilskudd.....	6
4.1 Første ledd.....	6
4.1.1 Første punktum.....	6
4.1.2 Andre punktum.....	7
4.1.2 Tredje punktum.....	7
5. Til § 4 – Særskilt om reintall	8
5.1 Første ledd - hovedregel	8
5.2 Andre ledd – unntak.....	9
5.2.1 Bokstav a – reintl. § 60 tredje ledd - reduksjonsplan.....	9
5.2.2 Bokstav b – pålegg om forholdsmessig reduksjon.....	9
5.2.3 Bokstav c – vedtak om reintall per siidaandel	10
5.2.4 Bokstav d – intern avtale om fordeling av reintall.....	10
5.2.5 Bokstav e – fastsettelse av reintall per siidaandel i bruksreglene.....	10
5.2.6 Bokstav f – andre tilfeller.....	11
6. Til § 5 – Utmåling av tilskudd	13
6.1 Første ledd.....	13
6.2 Andre ledd	14
6.3 Tredje ledd.....	14
7. Til § 3 – Krav til søknaden	14
7.1 Første ledd.....	14
7.2 Andre ledd	15
7.3 Tredje ledd.....	15
7.4 Fjerde ledd.....	16
8. Til § 7 – Særskilt driftstilskudd til ungdom	16
9. Til § 8 – Særskilt driftstilskudd til kvinner	16
10. Til § 9 – Etableringstilskudd.....	17

10.1 Første ledd	17
10.2 Andre ledd.....	17
11. Til § 10 – Produksjonspremie.....	17
11.1 Første ledd	17
11.1.1 Hva inngår i grunnlaget for produksjonspremien?	17
11.1.2 For hvilken periode beregnes produksjonspremie?	18
11.1.3 Hvor mye produksjonspremie kan siidaandelen/tamreinlaget få?	18
11.1.4 Inntekter fra rein som er slaktet og/eller omsatt utenfor Norge.....	18
11.1.5 Hvordan skal inntektene dokumenteres?.....	18
11.2 Fjerde ledd	19
12. Til § 11 – Kalveslaktetilskudd	20
12.1 Første ledd	20
12.2 Andre ledd.....	20
12.3 Tredje ledd	21
13. Til § 12 – Ektefelle-/samboertillegg.....	21
13.1 Første ledd	21
13.1.1 Krav om utøvelse av aktiv reindrift i samme siidaandel.....	21
13.1.2 Krav om eget merke.....	21
13.2 Andre ledd.....	21
13.3 Tredje ledd	22
14. Til § 13 – Opplysningsplikt og kontroll	22
14.1 Første ledd	23
14.2 Andre ledd.....	23
15. Til § 14 - Retting av feilutbetalinger	24
16. Til § 15 – Avkortning m.v.	25
16.1 Første ledd	25
14.1.1 Hva er uaktsomhet?.....	25
14.1.2 Hva er forsett?	25
14.1.3 Vilkåret om at opplysninger har/ville ha dannet grunnlag for urettmessig utbetaling ...	26
14.1.4 I hvilke tilfeller skal tilskuddet avkortes?	26
16.2 Andre ledd.....	26
14.2.1 Første punktum – tilbakeholdelse av tilskudd.....	27
14.2.2 Andre punktum – avkortning av tilskudd	27
17. Til § 16 – Innkreving av tilbakebetalings- eller avkortingsbeløp	28

15.1 Første ledd	28
15.2 Andre ledd.....	30
15.3 Tredje ledd	30
18. Til § 17 – Administrasjon, klage og dispensasjon.....	30
16.1 Første ledd	30
16.2 Andre ledd.....	30
16.3 Tredje ledd	32
16.4 Om utbetaling av tilskudd	32
16.5 Risikobasert kontroll med utbetalinger	32

1. Innledning

1.1 Det geografiske virkeområdet for forskriften

Virkeområdet for forskriften er hele reindrifts-Norge, jf. reindriftsloven (heretter reinl.) §§ 4 og 8 – både det samiske reinbeiteområdet og tamreinlagene.

1.2 De forskjellige forvaltningsorganers rolle i tilskuddsbehandlingen

Fylkesmannen i området der siidaandelen/tamreinlaget driver med reindrift behandler søknader om tilskudd og søknader om dispensasjon fra søknadsfristen, jf. § 6 fjerde ledd ledd. Landbruksdirektoratet er klageinstans, jf. forvaltningslovens (heretter fvl.) § 28 første ledd.

Landbruksdirektoratet behandler søknader om dispensasjon fra beløpsgrensen i bestemmelsen om produksjonspremie (§ 10 fjerde ledd) og dispensasjon fra andre bestemmelser i forskriften bortsett fra § 6 fjerde ledd (§ 17 andre ledd) i første instans. Landsbruks- og matdepartementet er klageinstans, jf. § 17 tredje ledd.

1.3 Hvem er part? Hvem kan søke om tilskudd?

Behandling av søknader om tilskudd til siidaandeler og tamreinlag skjer etter forvaltningslovens bestemmelser. En «part» er etter forvaltningslovens definisjon en person som en avgjørelse retter seg mot eller som saken ellers direkte gjelder, jf. fvl. § 2 bokstav e. En part etter forskrift om tilskudd til siidaandeler og tamreinlag er tamreinlaget eller leder(e) av siidaandel. Det betyr at kun disse kan søke tilskudd, få utbetalt tilskudd, klage på vedtak om tilskudd og søke om dispensasjon fra forskriftens bestemmelser, slik som søknadsfrist, øvre grense for beregning av produksjonspremie mv.

2. Til § 1 – Formål

Hovedmålet med tilskuddet er å fremme en bærekraftig reindrift, noe som også er hovedmålsetting i Meld. St. 32. For å oppnå dette målet oppstiller reindriftsloven (heretter reinl) en rekke pliktbestemmelser for reindriftsutøvere, siidaer, reinbeitedistrikter og reindriftsmyndigheter. Tilskuddsforskriften inneholder økonomiske insentiver for næringen og andre aktører til å overholde pliktbestemmelsene i reindriftsloven og oppnå de overordnede målene. Anvendelse av de enkelte bestemmelsene i tilskuddsforskriften bør derfor ses i sammenheng med reinl. § 1. Dette gjelder for eksempel vurdering av søknader om dispensasjon.

Gjeldende reindriftpolitiske mål fremgår av Meld. St. 32 (2016-2017). Disse målene er blant annet:

- ✓ utvikling av reindriftnæringen som rasjonell, markedsorientert næring som er bærekraftig i et landsiktig perspektiv
- ✓ utvikling av reindriftnæringen som familiebasert næring, der familien kan skape seg økonomisk handlingsrom og frihet til å organisere egen drift
- ✓ optimalisering av produksjon med fokus på dyrevelferd og god kjøttkvalitet
- ✓ fokus på økologisk bærekraft og reintall.

Videre er det et mål med tilskuddsordningene å fremme kvalitet og produktivitet, samt heve inntekten i næringen.

3. Til § 2 – Periode for tilskuddsberegning

Bestemmelsen angir perioden for tilskuddsberegning. Bestemmelsen fastsetter at perioden for tilskuddsberegning (tilskuddsåret) skal være reindriftsåret. I enkelte bestemmelser i forskriften, slik som § 3 første ledd nr. 2 og § 10, er det brukt en annen beregningsperiode – kalenderåret. Dette har sammenheng med at siidaandelsleders selvangivelse for regnskapsåret slutter 31.12. Dette er fordi inntekt i næringsoppgaven perioden 1. januar-31. mars i reindriftsåret er ikke klart/innlevert skattemyndighetene når søknad om tilskudd leveres.

4. Til § 3 – Generelle vilkår for tilskudd

Det er tre vilkår som alle må være oppfylt for at siidaandelen skal ha rett til tilskudd. I tillegg må vilkår knyttet til reintall i § 4 være oppfylt. Søker kan likevel ha rett til etableringstilskudd, jf. § 9, selv om vilkår nr. 2 i denne bestemmelsen (kravet til minsteinntekt) ikke er oppfylt. Hensynet med denne regelen er å støtte unge siidaandelsledere i etableringsfasen når de trenger å bygge opp flokken sin for å optimalisere driften.

4.1 Første ledd

4.1.1 Første punktum

Det er et vilkår for tilskudd at tamreinlaget eller leder av siidaandel må ha levert melding om reindrift (MOR) for tilskuddsåret. Denne bestemmelsen er ny i forskriften for 2019/2020. Det har imidlertid alltid vært praktisert slik at søker må ha levert MOR for å ha rett til tilskudd, blant annet for at myndighetene skal kunne kontrollere slaktetall, reintall mv. Bestemmelsen representerer derfor ingen endring, men er i tråd med tidligere praksis.

Levering av MOR reguleres i forskrift om melding om reindrift. For at MOR skal kunne brukes til å kontrollere siidaens reintall, tilgang og avgang av rein i siidaandelen og andre opplysninger som er relevante for behandling av søknader om tilskudd, må den være godkjent av fylkesmannen. Fylkesmannen skal godkjenne innlevert MOR med mindre den er mangelfull eller inneholder feil, jf. forskrift om melding om reindrift § 5.

Bestemmelsen skal derfor tolkes slik, at MOR må være levert innen fristen i forskrift om melding om reindrift § 2 (10. april) og godkjent. Hvis MOR ikke er godkjent, kan fylkesmannen blant annet ikke kontrollere om vilkår knyttet til reintall i § 4 er oppfylt.

I enkelte tilfeller blir MOR korrigert etter fristen, jf. meldingsforskriften § 2. Slik korleksjon av MOR vil som hovedregel ikke påvirke årets tilskuddsbehandling. I tilfeller der det er foretatt offentlig kontrollert telling av rein, kan det være aktuelt å foreta omgjøring av vedtak om tilskudd for tidligere tilskuddsår på bakgrunn av telleresultatet.

4.1.2 Andre punktum

Med «avgiftspliktig salsginntekt» menes her inntekt fra salg/omsetning av kjøtt fra rein i siidaandelsleders eget merke. Avgiftsplikten vurderes etter merverdiavgiftens regler, og blir avgjort av skattemyndighetene.

Salg/omsetning av kjøtt omfatter både salg på det private markedet og til slakterier.

Kun salg av kjøtt fra rein som er merket med siidaandelslederens eget merke inngår i beregningsgrunnlaget for kravet om minsteinntekt. Salg av kjøtt fra rein i andre siidaandelsmedlemmers merker skal ikke tas med i denne beregningen. Inntekter fra salg av kjøtt fra rein som er merket med siidaandelsleders barns merke lignes sammen med foreldrenes inntekt, forutsatt at barna er under 17 år gamle per 31. desember det året inntekten er opparbeidet. Slike inntekter skal derfor inngå i beregningsgrunnlaget for kravet om minsteinntekt.

Andre inntekter fra reindriften, som for eksempel biprodukter av rein og duodji (skinn, horn mv), inngår ikke dette beregningsgrunnlaget.

Dersom ektefeller eller samboere har felles siidaandel etter reinl. § 13, er det avgjørende at de *samlet* har en avgiftspliktig inntekt fra salg av kjøtt av rein i egne merker på minimum 50 000 kr.

Det slås fast at inntekter fra **rein som er slaktet og/eller omsatt utenfor Norge ikke inngår i beregningsgrunnlaget** for kravet til minsteinntekt, dvs. slike inntekter regnes ikke som avgiftspliktig salgsinntekt etter tilskuddsforskriften.. Dette gjelder både vurdering av om siidaandelen oppfyller krav til minsteinntekt og beregning av produksjonspremie. Bestemmelsen gjelder både rein som er slaktet i Norge og omsatt i utlandet, og rein som er slaktet i utlandet.

Unntaket her er rein som omfattes av ordningen med utenlands bearbeiding. Det kan leses mer om ordningen her: <https://www.landbruksdirektoratet.no/no/internasjonalt-handel/utenlands-bearbeiding/om-utenlands-bearbeiding/om-utenlands-bearbeiding>.

4.1.2 Tredje punktum

Vilkåret omhandler alderspensjon i sin helhet. Det skilles ikke mellom ordinær alderspensjon og gradert alderspensjon/fleksibel pensjonsordning. AFP (avtalefestet pensjon, ytes før søker har nådd den ordinære pensjonsalderen på 67 år) likestilles med alderspensjon i forskriften.

Hvis siidaandelsleder eller yngste ektefelle/samboer i en felles siidaandel fyller 67 år mellom 1. april og 31. mars i tilskuddsåret, må han/hun gi avkall på alderspensjon for å få utbetalt tilskudd etter forskriften. Søker må fremskaffe dokumentasjon fra NAV på avkall på alderspensjon.

4.2 Andre ledd

Andre ledd fastslår at det ikke innvilges tilskudd til sideordnede rekrutteringsandeler. Dette er en ny bestemmelse i forhold til tidligere års forskrifter. Tidligere har bestemmelsen være inntatt i § 5 tredje ledd om etableringstilskudd. Praksisen har imidlertid vært slik at sideordnede rekrutteringsandeler ikke ble omfattet av forskriften. Derfor ble bestemmelsen

flyttet inn under generelle vilkår for tilskudd. En sideordnet rekrutteringsandel kan ikke søke om eget tilskudd, og har heller ikke krav på å få slik tilskudd innvilget eller utbetalt.

Det er imidlertid ikke slik at inntekter fra rein som tilhører sideordnede rekrutteringsandeler blir holdt helt utenom systemet med tilskudd til siidaandeler. Sideordnet rekrutteringsandel sitt salg av rein skal gå inn under hovedsiidaandelens søknad om tilskudd. For eksempel, kan hovedsiidaandelen få produksjonspremie av inntekter fra rein tilhørende den sideordnede rekrutteringsandelen.

5. Til § 4 – Særskilt om reintall

Denne bestemmelsen var tidligere slått sammen med bestemmelsen om øvrige vilkår for tilskudd. Fra og med tilskuddsåret 2019/2020 blir vilkår knyttet til reintall skilt ut i egen bestemmelse for å få forskriften mer ryddig og oversiktlig.

5.1 Første ledd - hovedregel

Hovedregelen er at siidaandeler kan innvilges tilskudd når reintallet i siidaen/distriktet er i samsvar med eller under øvre reintall fastsatt i godkjente bruksregler pr. 31. mars i tilskuddsåret.

Reinbeitedistriktets reintall fremkommer når godkjente meldinger om reindrift fra samtlige siidaandeler som tilhører siidaen/distriktet er summert. Hvis meldinger fra enkelte siidaandelsledere i siidaen/distriktet ikke er levert eller ikke er godkjent, kan hovedregelen ikke brukes da det ikke er fremkommer et samlet reintall for siidaen/distriktet. I slike tilfeller er utgangspunktet at siidaandelen må oppfylle vilkår i unntakene i § 4 bokstavene a til f for å kunne få tilskudd

Hovedregel om at alle siidaandeler får tilskudd hvis siidaens reintall er innenfor øvre reintall gjelder likevel ikke i de tilfeller hvor Reindrifststyret har vedtatt pålegg om reduksjon etter reindrifstloven § 60 tredje ledd, og siidaandelen ikke har oppfylt pålegget.

I de tilfellene vil siidaandelen ikke ha rett til tilskudd selv om siidaen er innenfor øvre reintall, jf. LMD sin uttalelse i brev av 23.01.2015 til Fylkesmannen i Finnmark vedrørende hvordan nåværende § 3 skal tolkes.

LMD uttaler at *«[d]ersom siidaen ikke er inne i en reduksjonsprosess får ingen siidaandeler tilskudd dersom siidaen har et for høyt reintall, uavhengig av hvordan siidaandelene fordeler reintallet mellom seg. På samme måte får alle siidaandelene tilskudd dersom siidaen er innenfor reintallet sitt.*

Situasjonen er en annen når en siida er inne i en reduksjonsprosess. Dette følger forutsetningsvis av § 2 nummer 3, som i de ulike unntaksalternativene implisitt forutsetter dette. Regelen skulle sikre at siidaandeler som følger det som er fastsatt i en reduksjonsprosess gjennom en reduksjonsplan eller pålegg om forholdsmessig reduksjon, skal få tilskudd selv om siidaens reintall er høyere enn fastsatte øvre reintall. Men av dette kan vi også slutte at de siidaandelene som ikke følger påleggene eller reduksjonsplanen heller ikke skal få tilskudd.»

Uttalelsen må anses som en prinsipputtalelse og avklaring på spørsmålet. Det vises også til formålsbestemmelsen i forskriften, jf. § 1, hvor det heter at formålet med tilskuddet blant annet er å bidra til en bærekraftig reindrift.

5.2 Andre ledd – unntak

Hvis reintallet i siidaen/distriktet overskrider fastsatt reintall, kan siidaandelen likevel få tilskudd dersom et av unntakene i bokstav a til f er oppfylt.

Bokstav a til d gjelder når siidaandelen er i en reduksjonsprosess. Bokstav e og f gjelder der siidaandelen ikke er i en reduksjonsprosess eller er ferdig med en reduksjonsprosess.

5.2.1 Bokstav a – reinl. § 60 tredje ledd - reduksjonsplan

For at siidaandelen skal få tilskudd etter dette unntaket må det foreligge godkjent reduksjonsplan etter reindriftsloven § 60 tredje ledd, og siidaandelens reintall per 31. mars i tilskuddsåret må være i samsvar med denne.

Reduksjonsplanen skal oppfylle følgende krav til innhold for å kunne bli godkjent:

- Planen skal inneholde fordeling av reintall på siidaandelsnivå for hvert reduksjonsår.
- Sluttallet i reduksjonsplanen skal være i samsvar med øvre reintall i godkjente bruksregler.
- Planen skal være tilsluttet samtlige siidaandelsledere i siidaen/distriktet. Dette kan dokumenteres enten ved at siidaandelslederne undertegner reduksjonsplanen, eller ved at protokollen fra årsmøtet viser at samtlige siidaandelsledere stemte for planen.

Når reduksjonsplanen er godkjent legger Fylkesmannen inn tallene etter reduksjonsplan i fagsystemet Grunnmur.

Bestemmelsen kan brukes kun i den perioden reduksjonsplanen gjelder. Etter at reduksjonen er ferdig, kan ikke sluttallet i reduksjonsplanen brukes for å vurdere siidaandelen etter unntaket i bokstav a.

Reduksjonsplanen må gjelde i det aktuelle tilskuddsåret. Det vil si at reduksjonen skal være påbegynt innen 31. mars i tilskuddsåret. Hvis reduksjonen starter først etter 1. april i det nye tilskuddsåret, vil siidaandelen ikke kunne vurderes etter unntaket i bokstav a.

Reduksjonsplanen skal være sendt fylkesmannen senest innen søknadsfristen for tilskudd til siidaandeler og tamreinlag, som er 31. mai, jf. § 6.

5.2.2 Bokstav b – pålegg om forholdsmessig reduksjon

For å få tilskudd etter dette unntaket må siidaandelens reintall per 31. mars i tilskuddsåret være innenfor reintallet som er fastsatt i pålegg om forholdsmessig reduksjon. Når Reindriftsstyret har fattet et pålegg om forholdsmessig reduksjon, legger Fylkesmannen tallene i pålegget inn i fagsystemet Grunnmur.

Bestemmelsen kan bare legges til grunn i perioden som pålegget gjelder. Etter at pålegg om forholdsmessig reduksjon er oppfylt, vil siidaandelen ikke kunne vurderes etter unntaket i bokstav b. I slike situasjoner skal siidaandelen vurderes etter bokstav f, se punkt 5.2.6.

5.2.3 Bokstav c – vedtak om reintall per siidaandel

For å få tilskudd etter dette unntaket må siidaandelens reintall per 31. mars i tilskuddsåret være innenfor reintallet som er fastsatt i Fylkesmannens vedtak om øvre reintall for siidaandelen etter reinl. § 60 femte ledd. Fylkesmannen skal legge inn tallene i vedtaket inn i fagsystemet Grunnmur.

Vedtaket om reintall på siidaandelsnivå etter reinl. § 60 femte ledd er tidsbegrenset og kan maksimalt gjelde for fem år, jf. forskrift om fastsettelse av øvre reintall per siidaandel § 1. Bestemmelsen kan bare brukes i perioden som vedtaket gjelder. Etter at perioden i vedtaket er utløpt, vil siidaandelen ikke kunne vurderes etter unntaket i bokstav c. I slike situasjoner skal siidaandelen vurderes etter bokstav f, se punkt 5.2.6.

5.2.4 Bokstav d – intern avtale om fordeling av reintall

For å få tilskudd etter dette unntaket må det være inngått avtale mellom to eller flere siidaandeler etter reinl. § 60 sjette ledd, og søkers reintall må være i samsvar med denne avtalen per 31. mars i tilskuddsåret.

Forpliktende avtale om fordeling av reintall må være sendt Fylkesmannen innen 31. mai i tilskuddsåret, jf. søknadsfristen.

Hvis to eller flere siidaandeler inngår en forpliktende avtale om fordeling av reintall etter § 60 sjette ledd der en siidaandel kan øke reintallet mens den/de andre reduserer sitt reintall, kan ikke siidaandelen som øker reintallet i samsvar med avtalen sies å bidra til økning av siidaens reintall. Siidaandelen er derfor berettiget tilskudd.

5.2.5 Bokstav e – fastsettelse av reintall per siidaandel i bruksreglene

Tilskuddsforskriften inneholdt lignende bestemmelse frem til tilskuddsåret 2015/2016. Bestemmelsen er gjeninnført i år.

For å få tilskudd etter dette unntaket må siidaandelens reintall per 31. mars i tilskuddsåret være innenfor reintallet som er fastsatt for siidaandelen etter reinl. § 60 fjerde ledd. Dette er ikke en bestemmelse om reduksjon av reintall, men om fastsettelse av reintall per siidaandel, som siidaandelen skal ha til det eventuelt blir fastsatt et nytt reintall for siidaandelen, eller distriktsstyret bestemmer at det ikke lenger skal være fastsatt reintall per siidaandel.

Bestemmelsen omfatter to typer tilfeller:

- fastsettelse av lik øvre «tak» på reintall for samtlige siidaandeler i distriktet, som gjøres av distriktsstyret ved flertallsvedtak. I slike tilfeller skal siidaandelen ha et reintall inntil det maksimale antall rein som er fastsatt for siidaandelene.
- fastsettelse av differensiert reintall på siidaandelsnivå, som gjøres ved at samtlige siidaandelsledere blir enige om fordelingen. I slike tilfeller skal siidaandelen ha et reintall inntil det individuelt fastsatte reintallet for siidaandelen.

Hvis siidaandelen ikke holder seg innen for de tallene som er beskrevet over, og siidaens reintall er over øvre reintall i godkjente bruksregler, er siidaandelen ikke berettiget tilskudd.

5.2.6 Bokstav f – andre tilfeller

For å få tilskudd etter dette unntaket må siidaandelen:

- ikke være omfattet av prosesser nevnt i bokstavene a til e
- ikke har økt sitt reintall fra det reintall som siidaandelen hadde i året før siidaen overskred det fastsatte øvre reintall.

5.2.6.1 Vilkår om å ikke være omfattet av bokstavene a til e

For å kunne omfattes av unntaket, må siidaandelen ikke:

- være omfattet av reduksjonsplan etter reinl. § 60 tredje ledd
- ha stående pålegg om forholdsmessig reduksjon etter reinl. § 60 tredje ledd
- ha fått fastsatt reintall per siidaandel etter reinl. § 60 fjerde eller femte ledd.

Unntaket kan anvendes både på siidaandeler som ikke har hatt reduksjonsprosess tidligere, og siidaandelene som har hatt en reduksjonsprosess og er ferdig med denne.

5.2.6.2 Vilkår om å ikke ha økt sitt reintall fra det siste året reintallet i siidaen var i tråd med øvre reintall i godkjente bruksregler

Denne bestemmelsen er endret siden tilskuddsåret 2018/2019 for å unngå utilsiktede virkninger av regelverket. Tidligere var det tilstrekkelig at siidaandelen ikke økte sitt reintall fra siste reindriftsår. Slik utforming av regelverket kunne by på utfordringer, da siidaandelen kunne posisjonere seg ved å øke sitt reintall annethvert år og få tilskudd de årene siidaandelen ikke økte reintallet, samtidig som siidaandelen i realiteten bidro til å øke reintallet i siidaen/distriktet som helhet over tid.

For å fastslå om siidaandelen har økt sitt reintall i den aktuelle perioden, skal godkjent melding om reindrift legges til grunn, og reintallet sammenlignes med reintallet fra det året da siidaens reintall var i overensstemmelse med øvre reintall i godkjente bruksregler. I tilfeller hvor Fylkesmannen har foretatt offentlig kontrollert telling, er det reintallet etter tellingen som legges til grunn.

En utfordring oppstår der siidaen aldri har lyktes med å redusere sitt reintall ned til øvre reintall i godkjente bruksregler til tross for reduksjonsprosess.

I slike tilfeller er det typisk noen få siidaandeler som ikke har fulgt pålegg om forholdsmessig reduksjon, og har fått pålegg etter reinl. § 75 med tilhørende tvangsmulkt etter reinl. § 76.

LMD har vurdert om siidaandeler i slike tilfeller omfattes av lignende bestemmelse i forskrift om fastsettelse av reintall per siidaandel § 1, jf. brev av 18. januar 2017:

«Det må på denne bakgrunn foretas en utvidende tolkning av forskriften § 1, slik at også tilfeller der reintallet i siidaen aldri har vært nede på fastsatt nivå etter en forholdsmessig reduksjon, omfattes. Da er det reintallet til de som begynte å øke etter gjennomført reduksjon som må overstige det fastsatte med 5 % eller mer fra året før. Det overskytende reintallet til de som ikke har fulgt opp pålegg om forholdsmessig reduksjon, kan ikke regnes med for å konstatere en reintallsoverskridelse på 5 % eller mer. De må først gjennomføre reduksjonen i tråd med gitte pålegg, herunder følges opp med sanksjoner».

Landbruksdirektoratet mener at denne uttalelsen har overføringsverdi for tilskuddsforskriften § 4 andre ledd bokstav f, da ordlyden i forskriftene er lik. I de tilfeller der siidaen ikke er ferdig med en reduksjonsprosess fordi enkelte siidaandeler ikke har fulgt sitt pålegg om forholdsmessig reduksjon kan ikke reduksjonsprosessen sies å være sluttført for disse siidaandelene.

Når det gjelder siidaandeler som har fulgt sine pålegg om forholdsmessig reduksjon og redusert innen fristen i pålegget, blir det spørsmål om hvilket reintall som skal legges til grunn ved vurderingen av hvorvidt siidaandelen har økt sitt reintall.

Her er det igjen aktuelt å se hen til LMD sin uttalelse i brev av 18. januar 2017:

«Siidaens fastsatte øvre reintall skal legges til grunn for fastsetting av reintall på siidaandelnivå, selv om siidaen i praksis aldri var nede på dette. Det må tas utgangspunkt i reintallet siidaandelen hadde på det tidspunktet da siidaandelen oppfylte sitt vedtak om forholdsmessig reduksjon».

Landbruksdirektoratet mener at likhet i ordlyden i de forskrift om fastsettelse av øvre reintall per siidaandel § 1 og forskrift om tilskudd til siidaandeler og tamreinlag § 4 andre ledd bokstav f tilsier lik vurdering av reintallet til siidaandelene som har redusert sitt reintall i samsvar med pålegg om forholdsmessig reduksjon.

Vurderingen etter § 4 andre ledd bokstav f kan illustreres med følgende eksempel:

Siidaandel A ble ferdig med forholdsmessig reduksjon av reintall den 31. mars 2017.

Siidaandelen søker om tilskudd for driftsåret 2019/2020. Reintallet i siidaandelen har vært følgende etter at reduksjonen var fullført:

Tilskuddsår	Reintall
2016/2017	350
2017/2018	388
2018/2019	401
2019/2020	395

Reintallet i siidaen/distriktet som siidaandelen tilhører er fastsatt til 5000 rein i godkjente bruksregler. Siidaens reintall har vært følgende:

Tilskuddsår	Reintall
2016/2017	4980
2017/2018	4995
2018/2019	5200
2019/2020	5350

Siidaens/distriktets reintall økte over fastsatt nivå først i 2018/2019. Tallet som skal legges til grunn ved vurderingen av hvorvidt siidaandelen har økt sitt reintall, er det reintallet som siidaandelen hadde det siste året siidaens reintall var innenfor det lovlige, altså driftsåret 2017/2018. Dette reintallet er på 388 rein. Det vil si at selv om siidaandelen har redusert fra 2018/2019 til 2019/2020, regnes siidaandelen likevel for å ha økt sitt reintall etter

forskriften, da det har skjedd en økning fra det året siidaens reintall sist var i samsvar med øvre reintall i godkjente bruksregler, dvs fra 2017/2018.

6. Til § 5 – Utmåling av tilskudd

Denne bestemmelsen er endret siden tilskuddsåret 2018/2019 etter at avtalepartene ble enige om at bestemmelsen virket urimelig, jf. punkt 3 i protokoll fra avtaleforhandlingene 2019/2020. Bestemmelsen er blitt delt i to ledd, der første ledd gjelder overskridelser knyttet til § 4 andre ledd bokstavene a til e, mens andre ledd – overskridelser knyttet til § 4 andre ledd bokstav f. Endringen består i at det nå avkortes på bakgrunn av antall rein, uavhengig av hvor stor prosent økningen i reintall utgjør i forhold til siidaandelens reinflokk. I tillegg blir avkorting foretatt i kroner og ikke brøkdeler, der kronebeløpet per rein stiger proporsjonelt med størrelsen på økningen av reintallet.

6.1 Første ledd

Utmåling av tilskudd etter denne bestemmelsen gjelder siidaandeler som har økt sitt fastsatte reintall i tilfeller som er nevnt i § 4 andre ledd bokstavene a til e, det vil si:

- Reduksjonsplan etter reinl. § 60 tredje ledd
- Pålegg om forholdsmessig reduksjon etter reinl. § 60 tredje ledd
- Fastsatt reintall per siidaandel etter reinl. § 60 femte ledd
- Avtale mellom siidaandelene i siidaer der det er fastsatt reintall per siidaandel etter reinl. § 60 sjette ledd
- Fastsatt reintall per siidaandel etter reinl. § 60 fjerde ledd.

Utmålingen gjøres ved å sammenligne siidaandelens reintall per 31. mars i tilskuddsåret med det tallet som er fastsatt for siidaandelen for tilskuddsåret etter reinl. § 60 tredje, fjerde, femte eller sjette ledd.

Dette kan illustreres med følgende eksempel:

- Det er fastsatt reduksjonsplan for siidaandel A som går over tre år. Siidaandelen skal redusere som følger:

<i>Tilskuddsår</i>	<i>Reintall</i>
2018/2019	500
2019/2020	450
2020/2021	400

For å få tilskudd for driftsåret 2019/2020 må siidaandelen per 31. mars 2020 ha maksimalt 450 rein.

Utmålingen følger den kategorien som siidaandelen kommer under, det vil si at reduksjonen regnes fra den aller første reinen over det reintallet som er fastsatt for siidaandelen. Dette kan illustreres med følgende eksempler:

- Siidaandel A har fått fastsatt reintall per 31. mars 2020 på 400 rein. Siidaandelen har ifølge MOR 403 rein per 31. mars 2020. Avkortingens utgjør: 3 rein x kr 1000 = kr 3000.
- Siidaandel B har fått fastsatt reintall per 31. mars 2020 på 500 rein. Siidaandelen har ifølge MOR 512 rein per 31. mars 2020. Avkortingens utgjør: 12 rein x kr 2000 = kr 24 000.
- Siidaandel C har fått fastsatt reintall per 31. mars 2020 på 600 rein. Siidaandelen har ifølge MOR 624 rein per 31. mars 2020. Avkortingens utgjør: 24 rein x kr 3000 = kr 72 000.

NB! Avkortingens vil aldri overstige det totale tilskuddsbeløpet som siidaandelen kunne ha fått hvis tilskuddet ikke hadde vært avkortet. Det er derfor ikke anledning til å avkorte tilskuddet slik at siidaandelen går «*i minus*».

6.2 Andre ledd

Utmåling av tilskudd etter denne bestemmelsen gjelder siidaandeler som ikke har fått fastsatt reintall per siidaandel. Disse siidaandelene omfattes av § 4 andre ledd bokstav f.

I punkt 5.2.6.2 er det forklart hvilket reintall som skal legges til grunn ved vurderingen av hvorvidt siidaandelen har økt sitt reintall.

6.3 Tredje ledd

Etter denne bestemmelsen kan det ikke innvilges tilskudd hvis siidaandelen har økt sitt reintall i strid med § 4 andre ledd bokstavene a til e. Det vil si at ved overskridelse av reintall med over 30 rein uavhengig av grunn og situasjon, vil det ikke bli innvilget noe tilskudd til siidaandelen.

7. Til § 6 – Krav til søknaden

7.1 Første ledd

Søknad om tilskudd skal sendes på skjema som er fastsatt av Landbruksdirektoratet. Fra og med tilskuddsåret 2018/2019 er det åpnet for elektronisk levering av søknad om tilskudd via Altinn. Det er kun adgang å levere søknad om tilskudd elektronisk hvis siidaandelen har levert melding om reindrift for tilskuddsåret elektronisk. Dette fordi tallene fra elektronisk levert melding om reindrift blir automatisk overført til malen for behandling av elektronisk søknad om tilskudd.

Er MOR levert på papir, må papirskjema på Landbruksdirektoratets nettside brukes. Skjemaet finnes her:

<https://www.landbruksdirektoratet.no/no/reindriften/tilskudd/siidaandeler-og-tamreinlag/skjema>

Hvis skjemaet leveres på papir, skal det sendes Fylkesmannen i det reinbeiteområdet siidaandelen eller tamreinlaget tilhører. For samtlige tamreinlag vil dette være Fylkesmannen i Trøndelag. I felles siidaandeler som ledes av ektefeller/samboere sammen kreves det at begge ledere har skrevet under på søknaden, eventuelt den ene lederen underskriver etter fullmakt fra den andre lederen.

7.2 Andre ledd

I denne bestemmelsen stilles det krav til dokumentasjon. Bestemmelsen er endret siden tilskuddsåret 2018/2019. Tidligere var det uttømmende beskrevet i bestemmelsen hvilken dokumentasjon som skulle legges ved søknaden om tilskudd. Det viste seg i praksis at ikke all dokumentasjon var nødvendig for at Fylkesmannen kunne behandle søknader om tilskudd.

På samme måte hadde Fylkesmannen også behov for å innhente annen dokumentasjon enn den som var nevnt i bestemmelsen.

På denne bakgrunn er forskriften endret slik at krav til dokumentasjon nå skal fremkomme i søknadsskjemaet. På denne måten kan eventuelle endringer fra år til år foretas uten at forskriften må endres.

Det er søker selv som er ansvarlig for å legge ved/levere inn all nødvendig dokumentasjon sammen med søknaden samt levere innen søknadsfristen. Manglende levering av dokumentasjon etter fristen 31. mai kan føre til at søknaden ikke vil bli behandlet, eller at søker får mindre i tilskudd enn det han eller hun kunne ha krav på, hvis all dokumentasjon var lagt ved ved søknad og levert innen fristen 31.5.

For eksempel, må inntekt fra privat slakt dokumenteres med salgsbilag, da reineiere selv verken klassifiserer slaktet rein eller rapporterer slakt til Landbruksdirektoratet. For å dokumentere at siidaandelsleder har slaktet reinen og hatt inntekt fra salg av reinen, må siidaandelsleder legge ved salgsbilag som viser hva som er solgt, hvem som kjøpte produktene, for hvilken pris osv. Bilag som tilfredsstiller krav i bokføringsforskriften kan erstatte ovennevnte salgsbilag, selv om navn på kjøper ikke fremkommer av bilagene. Dette fremgår av bokføringsforskriftens kapittel 5.

Hvis siidaandelsleder kun oppgir inntekt fra slakt av rein i søknaden uten å dokumentere inntekten, vil ikke slike inntekter kunne danne grunnlag for produksjonspremien etter § 10. Dette gjelder både privat slakt og slakt ved godkjent slakteri.

7.3 Tredje ledd

Søknadsfristen er 31. mai. Det betyr at en fullstendig søknad må være levert innen fristen for å behandles. Søknaden anses for å være fullstendig når alle nødvendige vedlegg som er nevnt i søknadsskjemaet er lagt ved søknaden. Hvis det ikke er mulig å legge ved alle bilag elektronisk ved søknaden, må disse bilagene sendes inn/leveres til Fylkesmannen og poststemples/leveres senest innen fristen.

Manglende innsending eller ettersendelse av vedlegg etter fristen 31.5 fører til at bilag ikke skal legges til grunn ved behandlingen av søknaden, men avvises. Som resultat vil tilskuddet bli mindre, eller at det ikke vil bli utbetalt tilskudd i det hele tatt (for eksempel der det mangler dokumentasjon på at siidaandelen oppfyller krav til minsteinntekt i § 3 første ledd nr. 2).

NB! Vedlegg/bilag som sendes inn etter søknadsfristen 31. mai skal IKKE tas med i behandlingen av tilskuddssøknaden men avvises. Avvisningen skal fremkomme i vedtaket til søker samt begrunnelse for dette.

7.4 Fjerde ledd

Dette er en ny bestemmelse som legger myndighet til å dispensere fra søknadsfristen til fylkesmannen. Ellers er det kun Landbruksdirektoratet som kan dispensere fra forskriftens bestemmelser, jf. § 17 andre ledd. Endringen er begrunnet med at det ikke er praktisk at Landbruksdirektoratet behandler søknader om dispensasjon fra søknadsfristen.

Dispensasjon skal kun gis ved «*særlige tilfeller*», noe som betyr at situasjonen som ligger til grunn for søknad om dispensasjon skal skille seg markant fra det normale og ligge utenfor siidaandelsleders kontroll. Eksemplene her kan være dødsfall, akutt sykdom og lignende.

Fylkesmannen bør sende kopi av alle dispensasjonsvedtak til Landbruksdirektoratet for orientering.

8. Til § 7 – Særskilt driftstilskudd til ungdom

Formålet med særskilt driftstilskudd til ungdom er å støtte opp om siidaandelsledere som er under 30 år, og som er under etablering eller oppbygging av egen drift.

Søker må ikke være fylt 30 år per 1. januar i det driftsåret det søkes tilskudd for. For eksempel, hvis det søkes tilskudd for driftsåret 2019/2020, kan søker tidligst fylle 30 år den 2. januar 2020.

I tilfeller hvor det er felles siidaandel, og hvor den yngste lederen av felles siidaandel er under 30 år og den eldste er over 30 år, så har siidaandelen rett til tilskudd, så lenge den yngste av lederne ikke har fylt 30 år per 1. januar i det driftsåret det søkes tilskudd for.

9. Til § 8 – Særskilt driftstilskudd til kvinner

Denne bestemmelsen er ny fra tilskuddsåret 2019/2020. Formålet med særskilt driftstilskudd til kvinner er å støtte kvinnelige siidaandelsledere og få flere kvinner til å utøve aktiv reindrift i egen siidaandel.

For å få særskilt driftstilskudd til kvinner må den kvinnelige søkeren:

- være registrert alene som leder av siidaandel
- ha reindrift som hovednæring.

Det skal fremgå av melding om reindrift og fagsystemet Grunnmur om den kvinnelige søkeren er registrert alene som leder av siidaandel. Hvis saksbehandler er i tvil, kan han eller hun gå tilbake til saken der siidaandelen ble opprettet/overført og sjekke hvorvidt søker fikk overført/opprettet siidaandel til seg alene.

Hva som forstås med «*hovednæring*» er definert i § 8 andre ledd – minst 75 prosent av siidaandelsleders inntekt må stamme fra avgiftspliktig salgsinntekt fra salg av kjøtt fra rein i eget merke. Vurderingen her blir lik vurderingen av kravet til minsteinntekt i § 3 andre ledd nr. 2, jf. punkt 4.1.2 i dette rundskrivet.

10. Til § 9 – Etableringstilskudd

Formålet med etableringstilskuddet er smidige generasjonsoverganger, som kan bidra til at flere siidaandeler blir overdratt til personer under 35 år som ønsker å etablere seg med egen enhet.

10.1 Første ledd

Tilskuddet innvilges kun til siidaandelsledere som får overdratt siidaandel til seg. Det vil si at etableringstilskudd ikke innvilges til ledere i nyetablerte siidaandeler etter reinnl. § 11.

Overdragelse er et innarbeidet juridisk begrep og kan skje blant annet ved salg, arv, gave mv, og reguleres av reinnl. § 15. Søker må dokumentere at siidaandelen er overdratt, for eksempel ved å sende kopi av vedtak om godkjenning av overføring av siidaandel.

Overdragelse av siidaandelen må skje før søker har fylt 35 år. Tidspunktet for overdragelsen fremgår av Fylkesmannens vedtak om godkjenning av overføring av siidaandel. For eksempel, hvis Fylkesmannen fatter vedtak om godkjenning av overføring i oktober 2019, kan det fremkomme av vedtaket at siidaandelen anses som overdratt fra og med 1. april 2019. Søker kan derfor tidligst fylle 35 år den 2. april 2019. Om søker fyller 30 år i løpet av de tre første årene etter overdragelsen, vil han eller hun fortsatt ha rett til etableringstilskudd.

I tilfeller hvor en siidaandel overdras til ektefeller eller samboere i fellesskap, slik at det blir *en* felles siidaandel etter reindriftingslovens § 13, **utbetales ett tilskudd**. Ved slik overdragelse kan eldste ektefelle/samboer være over 35 år på tidspunktet for overdragelsen, så lenge den yngste ikke har fylt 35 år på dette tidspunktet.

10.2 Andre ledd

Det er gjort unntak fra inntektskravet i § 3 første ledd nr. 2 for dem som søker om etableringstilskudd. Det vil si at hvis søker ikke oppnår en avgiftspliktig inntekt på minimum 50 000 kroner fra salg av kjøtt fra rein i eget merke i tilskuddsåret, vil han eller hun likevel ha rett på etableringstilskudd, men ikke på de andre tilskuddene etter forskriften.

11. Til § 10 – Produksjonspremie

11.1 Første ledd

11.1.1 Hva inngår i grunnlaget for produksjonspremien?

Formålet med produksjonspremien er å premiere innsats, produksjon og videreforedling av produkter som stammer fra reinen.

Grunnlaget for produksjonspremien er avgiftspliktig salg av reinkjøtt og andre avgiftspliktige næringsinntekter fra selve reinsdyret. Det betyr at inntektene skal stamme fra bruk av reinskrotten, slik som for eksempel duodji av reinhorn, reinskinn, bein mv. Andre typer inntekter, slik som turisme, utleie av kjørrerein, utleie av husvære i reindriften eller inntekter fra jakt/fiske eller bærplukking i reinbeiteområder inngår ikke i beregningsgrunnlaget for produksjonspremien.

All omsetning av varer er i utgangspunktet avgiftspliktig, også salg på det private markedet, jf. merverdiavgiftsloven § 3-1. Det finnes imidlertid enkelte unntak, da noen typer omsetning er avgiftsfrie, og noen er unntatt fra merverdiavgift. Hvilke inntekter det er gjort fritak for, fremgår av merverdiavgiftsloven kapittel 6.

Inntekter fra salg som andre medlemmer enn siidaandelsleder foretar, skal medregnes i grunnlaget i produksjonspremien selv om medlemmet ikke har oppnådd registreringsgrensen på 50 000 kroner.

Som i § 3 første ledd nr. 2 er det tale om salgsinntekt eksklusiv merverdiavgift. Ved reindriftsavtaleforhandlingene 2016/17 ble det presisert at det er reineiers oppgjørpris som skal danne grunnlaget for produksjonspremien, jf. Prop. 77 S, punkt 7.4.3 a. Dette innebærer at det er prisen *etter* fradrag for slakte- og fraktkostnader som danner grunnlaget for produksjonspremien.

NB! Kun inntektene som reineier selv har oppgitt i søknaden med vedlegg vil danne grunnlag for produksjonspremien. Det er ikke anledning for fylkesmannen å supplere søknaden med opplysninger fra for eksempel slakterapporter og utbetale produksjonspremie basert på større inntekt, enn den som er oppgitt i søknaden av reineier selv. Hvis inntekten oppgitt i næringsoppgaven er mindre enn inntekten i søknaden, skal det kun utbetales produksjonspremie for inntekter som er oppgitt i næringsoppgaven.

11.1.2 For hvilken periode beregnes produksjonspremie?

Perioden for beregning av produksjonspremie er «*det siste kalenderåret*», det vil si fra 1. januar til 31. desember 2019. På dette punktet avviker perioden fra den ordinære beregningsperioden som er siste driftsår, jf. § 2.

11.1.3 Hvor mye produksjonspremie kan siidaandelen/tamreinlaget få?

Satsen for produksjonspremie er inntil 34 prosent av inntektene. Vilkåret «*inntil*» er kommet inn i bestemmelsen for å synliggjøre at LMD i samråd med NRL kan justere de avtalte satsene for å holde forbruket innenfor bevilgningene som er gitt i reindriftsavtalen.

11.1.4 Inntekter fra rein som er slaktet og/eller omsatt utenfor Norge

Det slås fast at inntekter fra **rein som er slaktet og/eller omsatt utenfor Norge ikke inngår i beregningsgrunnlaget** for kravet til minsteinntekt, dvs. slike inntekter regnes ikke som avgiftspliktig salgsinntekt i tilskuddsforskriften, og skal ikke tas med i tilskuddsberegningen.. Hvis det i søknaden fremkommer inntekter fra slaktet rein i utlandet og/eller omsatt utenfor Norge må det fremkomme i vedtaket at disse ikke er tilskuddsberettiget og begrunnes. Bestemmelsen gjelder både rein som er slaktet i Norge og omsatt i utlandet, og rein som er slaktet i utlandet.

Unntaket her er rein som omfattes av ordningen med utenlands bearbeiding. Det kan leses mer om ordningen her: <https://www.landbruksdirektoratet.no/no/internasjonal-handel/utenlands-bearbeiding/om-utenlands-bearbeiding/om-utenlands-bearbeiding>.

11.1.5 Hvordan skal inntektene dokumenteres?

Tidligere skulle post 321 og post 322 i tilleggsskjema RF 1177 Landbruk, brukes som grunnlag for beregning av produksjonspremien. **Fra tilskuddsbehandlingen for 2017 kan ikke lengre post 321 brukes.** Dette skyldes at denne posten inneholder bruttopris

(oppgjørsprisen før fradrag for slakte- og fraktkostnader), som ikke kan legges til grunn ved beregning av produksjonspremie.

Post 322 kan fortsatt brukes i beregningen av produksjonspremien. I veiledningen fra Skatteetaten, post 322 heter det:

«I denne posten føres alle inntekter av videreforedlete produkter fra rein, samt bearbejdede biprodukter fra rein, herunder husflidsvarer. Inntekt fra salg av slaktedyr og biprodukter til slakteri og oppkjøpere omfattes ikke av denne posten og føres i post 321. Postene 321 og 322 skal til sammen gi grunnlag for beregning av produksjonspremie etter reindriftsavtalen.»

Ved behandlingen av tilskuddssøknader skal fylkesmannen legge til grunn inntekten som søker har opplyst om i søknadsskjemaet. For vurdering av tilfeller der inntekten oppgitt i søknaden avviker fra inntekten i næringsoppgaven vises til punkt 11.1.1.

Vilkåret «dokumenteres» betyr at siidaandelsleder må sannsynliggjøre at salgsinntekten faktisk har funnet sted. Det kreves alminnelig sannsynlighetsovervekt. Det som er avgjørende, og formålet med dokumentasjonen, er at den er detaljert nok til å bevise at en handling har funnet sted, og dermed kan etterprøves. Om dokumentasjonen oppfyller disse kravene er opp til hver saksbehandler å avgjøre, men formålet må være oppnådd.

Hvis det ikke er samsvar mellom slaktebilag/avregninger og slakterapport fra slakteriet, går slakterapporten foran. Hvis siidaandelsleder mener at slakterapporten inneholder feil, må han eller hun selv kontakte slakteriet slik at slakteriet retter slakterapporten og sender ny slakterapport til Landbruksdirektoratet. Fylkesmannen skal selv ikke foreta rettinger i slakterapporter.

Ved privat slakt blir slakt ikke innrapportert til Landbruksdirektoratet, da slik slakt ikke er omfattet av forskrift om rapportering av slaktet rein og lagerbeholdning. Ved privat slakt er det dermed slaktebilagene/kvitteringene fra reieneier som legges til grunn ved beregning av produksjonspremie. Det forutsettes imidlertid at bilagene stemmer overens med opplysninger i næringsoppgaven. Formuleringen «avgiftspliktig salgsinntekt» tilsier at all inntekt som legges til grunn for beregning av produksjonspremie, skal være innrapportert til skattemyndigheter. Inntektene som ikke er tatt med i næringsoppgaven, anses å ikke være innrapportert. Det skal derfor ikke beregnes produksjonspremie fra slike inntekter.

Minimumskravet til hvordan salget dokumenteres, det vil si kvittering eller lignende, er at det inneholder:

- ✓ navn og adresse på selger og kjøper (dette gjelder ikke for bilag som tilfredsstillers krav i bokføringsforskriften)
- ✓ dato
- ✓ varens art og omfang
- ✓ pris med og uten mva.

11.2 Fjerde ledd

Det er kun inntektsgrensen i § 10 andre ledd det kan dispenseres fra med hjemmel i denne bestemmelsen. Dispensasjon kan innvilges når:

- siidaandelsleder avvikler sin siidaandel etter eget ønske og slakter hele flokken
- siidaandelsleder dør uten at hans siidaandel blir overtatt av arving eller andre, der hele flokken blir slaktet.

Bestemmelsen er en «kan»-regel, noe som angir et fritt forvaltningskjønn. Dispensasjon i slike saker kan derfor være ganske kurant. Vær oppmerksom på at kravene til begrunnelse av vedtak som beror på skjønn er strengere, enn for lovbundne vedtak, jf. fvl. § 25.

12. Til § 11 – Kalveslaktetilskudd

Formålet med kalveslaktetilskuddet er å stimulere til at en større del av kjøttproduksjonen foregår på kalv, noe som er ressursøkonomisk gunstig. Uttak av kalv reduserer presset på vinterbeitene, og reduserer tapene i løpet av vinteren. Økt uttak av kalv bidrar også til økt produktivitet fordi tilveksten på kavl er større enn tilveksten på større dyr.

12.1 Første ledd

Tilskuddet innvilges *kun* når både slakting og klassifisering er utført ved slakteri som har tatt i bruk det nye systemet med optisk lengdemåling av reinslakt.

I punkt 2.1.10 i protokoll fra reindrifftsforhandlinger 2019/2020 er det sagt følgende: «*Fra og med slaktesesongen 2019/2020 legges det opp til at all rein klassifiseres gjennom lengdemåling*». I forbindelse med dette ble forskriftsteksten endret, slik at kalveslaktetilskudd nå gis for kalver som klassifiseres gjennom optisk lengdemåling. Det legges opp til at alle slakterier skal ta i bruk optisk klassifisering fra og med høsten 2019. I en overgangsperiode kan det derfor være mulig for Landbruksdirektoratet å dispensere fra kravet om optisk lengdemåling for slakteriene som ikke har fått implementert det nye systemet. Dispensasjon i slike saker vurderes etter bestemmelsen i § 17 andre ledd. I saker der det er gitt dispensasjon, må kalvene fortsatt klassifiseres. Det gis imidlertid adgang til å klassifisere kalvene etter det gamle systemet med EUROP-klassifisering.

Slaktefilene sendes av slakteriene til Landbruksdirektoratet som excel-fil og blir lagt inn i grunnmur jf. forskrift om rapportering av slaktet rein § 4.

Kalveslaktetilskuddet innvilges ikke ved privat slakt, da slike kalver verken rapporteres eller klassifiseres i henhold til rapporteringsforskriftens krav.

Slakteriene det slaktes hos må oppfylle kravene til rapportering i forskrift om rapportering av slaktet rein og lagerbeholdning (rapporteringsforskriften). § 5 bokstav k pålegger slakteriene å rapportere iht. EUROP-klassifisering for at det skal innvilges tilskudd.

NB! Det er kun kalver som siidaandelsleder har oppført i søknaden med vedlegg, som danner grunnlaget for kalveslaktetilskudd. Det er ikke anledning å gi tilskudd til større antall kalver enn det som er angitt i søknaden, for eksempel på bakgrunn av opplysninger fra slakterapporter. Grunnen til dette er at det er siidaandelsleder som har ansvaret for å oppgi korrekte opplysninger i søknaden om tilskudd.

12.2 Andre ledd

Kalveslaktetilskuddet innvilges til søker for hele slakteperioden i reindrifftsåret, det vil si slakt fra **15. august til 31. mars**.

12.3 Tredje ledd

Det gis også kalveslaktetilskudd for kalver som er kassert. Bestemmelsen er ny fra driftsåret 2019/2020. Praksisen tidligere har imidlertid vært at det ble gitt tilskudd til slike kalver. Bestemmelsen er derfor kun en kodifisering av tidligere praksis. Slik tilskudd gis fordi formålet med kalveslaktetilskuddet er å bidra til en flokksammensetning som maksimerer kalveproduksjonen og dermed også slakt av kalv på høsten, da de også rapporteres til Landbruksdirektoratet.

Kalveslaktetilskuddet gis også ved tap av dyr ved måling av radioaktivitet etter forskrift om kompensasjon for utgifter, merarbeid og økonomiske tap som reineiere påføres som følge av tiltak mot radioaktivitet. Tap av rein må godkjennes av fylkesmannen. Tap av rein ved måling av radioaktivitet er mest aktuelt i de sørsamiske områdene samt for tamreinlagene.

13. Til § 12 – Ektefelle-/samboertillegg

Formålet med ektefelletillegget er å legge til rette for en familiebasert næring og sikre at også kvinnene kan delta i næringen uten å ha lønnsinntekt av betydning utenfor reindriften. Å legge til rette for en familiebasert reindrift er også i tråd med de politiske føringer i dag, jf. Meld.St 32 kapittel 6.

13.1 Første ledd

13.1.1 Krav om utøvelse av aktiv reindrift i samme siidaandel

For å få innvilget ektefelle-/samboertillegg må begge ektefellene/samboerne utøve «*aktiv reindrift*» i samme siidaandel. Dette kravet kan være vanskelig å vurdere all den tid fylkesmannen ikke har innsikt i det enkelte ekteparet/samboerparet sin interne arbeidsfordeling. Krav til maksimal inntekt i § 12 andre ledd setter begrensninger for arbeidsaktivitet utenfor reindriften for ektefellen/samboeren. Det bør derfor som oftest legges til grunn at ektefelle som har inntekt utenom reindriften på under kr 200 000, oppfyller kravet til utøvelse av «*aktiv reindrift*».

Slik aktiv reindrift må imidlertid utøves i «*samme siidaandel*». Det er ikke anledning å være medlem i en siidaandel, samtidig som en er engasjert som dreng i en annen siidaandel gjennom hele driftsåret. Samtidig er det ikke krav til at begge ektefeller/samboere er ledere i en felles siidaandel. Det er tilstrekkelig at ektefellene/samboerne er registrert i en og samme siidaandel.

13.1.2 Krav om eget merke

Ektefelle/samboer må ikke ha eget reinmerke for at siidaandelen skal være berettiget ektefelle- /samboertillegget.

13.2 Andre ledd

Tilskuddet faller bort dersom en av ektefellene/samboerne hadde en brutto inntekt utenom reindriften på mer enn 200 000 kroner i året før tilskuddsåret. Det betyr at for å få ektefelle-/samboertillegg må ingen av ektefellene/samboere ha inntekt utenfor reindriften på over 200 000 kroner.

Godtgjørelse for verv i reindriftsnæringen regnes her som inntekt i reindriften. Siste ligning for begge ektefellene/samboerne skal legges ved søknaden om det søkes om dette tilskuddet jf. § 3.

Verv i reindriftsnæringen kan være:

- ✓ medlem av Reindrifststyret/Reindriftens Utviklingsfond
- ✓ medlem i Merkenemnda
- ✓ medlem i Klagenemnda for merkesaker
- ✓ medlem i distriktsstyret
- ✓ medlem i rovviltnevd eller rådgivende kontaktutvalg for rovviltsaker i fylket/landet
- ✓ medlem i styret i NRL
- ✓ medlem i Det Faste Utvalget (konvensjonen mellom Norge og Sverige)
- ✓ medlem i forhandlingsutvalg/faggruppe for ny reinbeitekonvensjon mellom Norge og Sverige
- ✓ medlem i Samerettsutvalget.

I tilfeller hvor verv ikke faller inn under de ovennevnte vil det måtte foretas en konkret vurdering i det enkelte tilfelle.

Det er den likningen som er ferdigsstilt og lagt ut av skatteetaten som skal legges til grunn for vurderingen av inntektsgrensen. Det er søknadstidspunktet som er avgjørende for hvilken selvangivelse som skal legges til grunn. For tilskuddsåret 2019/2020 skal man se på selvangivelse fra 2018.

13.3 Tredje ledd

For å kunne få ektefelle-/samboertillegg må begge ektefellene/samboerne eie rein i samme siidaandel. Dette er et nytt vilkår fra og med driftsåret 2019/2020. Tidligere har forvaltningen imidlertid praktisert det på samme måte, slik at det nye vilkåret er kun en kodifisering av eksisterende praksis. Bakgrunnen for innføringen av vilkåret er formålet med ordningen om å støtte den familiebaserte reindriften.

I driftsåret ekteskapet/samboerskapet er inngått kan fylkesmannen dispensere fra kravet om å eie rein i samme siidaandel. Det kreves ofte at merkeoverføring godkjennes av merkenemnda før reinen kan flyttes over til den andre ektefelles/samboers siidaandel. Reinen overføres dessuten vanligvis etter at driftsåret er avsluttet, altså etter 1. april. Det kan derfor være urimelig i slike situasjoner å kreve at reinen overføres samtidig som ekteskapet/samboerskapet inngås.

I tilfeller der en av ektefellene/samboerne ikke har eget reinmerke, er kravet i tredje ledd ikke praktisk. En ektefelle som ikke har eget reinmerke vil derfor anses for å tilfredsstille kravet i tredje ledd.

14. Til § 13 – Opplysningsplikt og kontroll

Denne generelle bestemmelsen om opplysningsplikt og kontroll kom inn i forskriften ved reindrifstforhandlingene i 2012/2013.

Departementet fastslår at en slik bestemmelse er avgjørende for at tilskuddsordningene skal kunne forvaltes på best mulig måte, og for å sikre at utbetalingene er i overensstemmelse med de formål som skal oppnås med tilskuddene etter forskriften. Departementet har vist til § 8 i Reglementet for økonomistyring i staten, som generelt regulerer adgangen til kontroll av tilskuddsutbetalinger.

Med «*reindriftsmyndighetene*» menes i denne sammenheng de forvaltningsorgan som er gitt myndighet til å behandle saker etter denne forskriften. De aktuelle forvaltningsorgan er:

- ✓ Fylkesmannen
- ✓ Landbruksdirektoratet
- ✓ Landbruks- og matdepartementet.

Ettersom det er fylkesmannen som fatter vedtak i første instans, skal nødvendig informasjon sendes til fylkesmannen.

12.1 Første ledd

I nødvendighetskriteriet ligger det at opplysningsplikten ikke er ubegrenset. Bare opplysninger som er relevante for den enkelte tilskuddssak, eller for å kunne oppfylle reindriftsavtalen kan kreves.

Typisk og som oftest vil dette dreie seg om dokumenter som ligger til grunn for vedtaket om tilskudd, samt dokumentasjon som gjør det mulig å foreta effektiv kontroll av tilskuddsvedtaket og utbetalingen av tilskuddet.

Selv om § 13 er hjemmel for å pålegge siidaandelen å oppgi opplysninger, er det etter forskriften ingen tvangshjemler for å få siidaandelsleder til å oppfylle plikten.

Ved bruk av bestemmelsen må det vurderes om det kommer innunder forvaltningsloven § 14. Etter denne bestemmelsen skal hjemmel for pålegg om å gi opplysninger angis. Bestemmelsen gir også tilskuddsmottaker en rett til å klage dersom han eller hun mener han eller hun ikke har en plikt eller lovlig adgang til å oppgi opplysningene.

Forvaltningen kan, dersom tilskuddet ikke er utbetalt, stoppe eller holde tilbake utbetalingen etter § 15 første ledd dersom opplysningene ikke dokumenteres.

Hvis tilskuddet er utbetalt og vedkommende tilskuddsmottaker nekter å legge frem de opplysninger det er bedt om, må det vurderes om tilskuddet skal kreves tilbake etter forskriften § 16, jf. § 15.

12.2 Andre ledd

Vilkåret «*vedkommer*» peker på at det må foreligge en saklig sammenheng og relevans mellom dokumentasjonen og tilskuddet som utbetales.

Når det gjelder revisorbekreftelse er dette tatt med som en «*kan*»-bestemmelse, da det etter departementets vurdering ikke er behov for et generelt krav om dette. Dersom opplysninger kreves lagt fram må det vurderes om forvaltningsloven § 14 kommer til anvendelse for saksbehandlingen.

For bokettersyn som ikke gjennomføres på et offentlig kontor, må det vurderes om forvaltningsloven § 15 kommer til anvendelse. Denne bestemmelsen regulerer tilfeller der

forvaltningorganet granskning som ikke blir utført på et offentlig kontor eller annet bestemt tjenestested.

Avtalepartene har imidlertid understreket på forskriftsmøtet 13. juni 2012 at det er skriftlig saksgang som normalt skal benyttes.

Hvis bestemmelsen benyttes bør det gjøres i samråd med forvaltningsorganets jurister.

15. Til § 14 - Retting av feilutbetalinger

Denne bestemmelsen angir den generelle hjemmelen for retting av feilutbetalinger. Bestemmelsen er også den selvstendige hjemmelen for etterbetaling. Avkorting eller innkreving og motregning må skje etter reglene i henholdsvis §§ 15 og 16.

Departementet har skrevet følgende om denne forskriftsbestemmelsen i merknadsdokumentet:

«Av bestemmelsen fremgår det at Reindriftsforvaltningen kan rette feil i utbetalt tilskudd, enten ved etterbetaling eller ved krav om tilbakebetaling fra tilskuddsmottakeren (siidaandelen/tamreinlaget). Dette forutsetter omgjøring av det opprinnelige forvaltningsvedtaket, jf. forvaltningsloven § 35.

Etterbetaling er først og fremst aktuelt i de tilfeller hvor det har blitt utbetalt for lite tilskudd og årsaken til feilutbetalingen skyldes forhold hos Reindriftsforvaltningen. Dersom årsaken til feilutbetalingen skyldes forhold hos tilskuddsmottaker, for eksempel ved feilopplysninger, er det ikke gitt at en etterutbetaling skal finne sted. Dersom Reindriftsforvaltningen har utbetalt korrekt tilskuddsbeløp i henhold til søknad, vil tilskuddsmottaker (siidaandelen/tamreinlaget) som hovedregel ikke ha krav på etterutbetaling. Dette til tross for at mottaker ville ha mottatt et høyere tilskuddsbeløp dersom riktige opplysninger hadde vært gitt.

Krav om tilbakebetaling av tilskudd er aktuelt i situasjoner hvor tilskuddsmottaker (siidaandelen/tamreinlaget) har fått utbetalt for mye tilskudd. Dette gjelder uavhengig av om feilen skyldes forhold hos Reindriftsforvaltningen eller tilskuddsmottaker, og om tilskuddsmottaker har innrettet seg i god tro. I slike situasjoner har tilskuddsmottaker fått midler han ikke hadde krav på, og hensynet til et korrekt oppgjør og en sikker forvaltning av offentlige midler må dermed som det klare utgangspunktet, veie tyngre enn hensynet til at mottakeren kan ha innrettet seg etter utbetalingen.»

I saker om tilbakebetaling skal det sendes forhåndsvarsel til søker. I forhåndsvarselet skal søker informeres om at det er oppdaget en feilutbetaling, at saken vurderes, og at utfallet i saken kan bli at det kommer et krav om tilbakebetaling jf. forvaltningsloven § 16. Krav om tilbakebetaling krever en omgjøring av opprinnelig vedtak etter forvaltningsloven § 35.

Dersom tilskudd kreves tilbakebetalt etter § 14, er det et enkeltvedtak. Vedtak om tilbakebetalingskrav følges opp etter § 16.

Med «reindriftsmyndighetene» menes det samme som etter § 13.

16. Til § 15 – Avkortning m.v.

14.1 Første ledd

Regelen i første ledd retter seg kun mot feil eller mangelfulle opplysninger i søknaden, og gir hjemmel til å avkorte tilskudd hvis slike opplysninger har eller ville ha dannet grunnlag for urettmessig utbetaling av tilskudd. Andre forhold, for eksempel manglende etterlevelse av Reindriftsstyrets pålegg mv, skal vurderes etter § 15 andre ledd, som har flere typer reaksjoner.

14.1.1 Hva er uaktsomhet?

Når det skal vurderes om tilskuddsmottaker har handlet uaktsomt (simpler uaktsomhet) er dette en vurdering av om vedkommende har handlet i strid med hva en alminnelig aktsom person i samme situasjon og stilling ville ha gjort. Dette er en objektiv vurdering, der man setter opp en norm for hva en alminnelig aktsom reindriftsutøver ville gjort i samme situasjon, og sammenligner denne med handlingene i den konkrete saken.

I normen for hva en alminnelig aktsom reindriftsutøver plikter å gjøre sees det hen til pliktene og rettighetene som fremgår av reindriftslovens kapittel 3 og 4. Siidaandelsleder som søker om tilskudd er dessuten selvstendig næringsdrivende og profesjonell part. Dette høyner aktsomhetskravet, og det forventes blant annet at siidaandelsleder må sette seg inn i og holde seg oppdatert på lovverk og regler som gjelder hans eller hennes næringsutøvelse. Dette gjelder regler om tilskudd, skatt osv.

Saksbehandler bør sette opp en norm for hva som generelt gjelder for reindriftsutøvere, og så behandle spørsmålet om reindriftsutøveren har handlet i strid med normen. Har han eller hun gjort det, har vedkommende opptrådt uaktsomt.

Det er likevel viktig å være bevisst på at de forskjellige momentene kan tale både for og mot uaktsomhet. F.eks. er det alvorlig å overtre en grunnleggende bestemmelse, men det må også ses hen til hvorfor tilskuddsmottaker opptrådte slik han/hun gjorde. Stikkord her kan være dyrevelferdsmessige hensyn, klimatiske forhold osv. Tidligere praksis kan være relevant når vurderingen gjøres, men man må være oppmerksom på at etter tidligere regelverk var det ikke et aktsomhetskrav knyttet til anvendelsen av regelen.

Straffeloven av 2005 § 13 definerer uaktsomhet som: «*[d]en som handler i strid med kravet til forsvarlig opptreden på et område, og som ut fra sine personlige forutsetninger kan bebreides, er uaktsom*». Denne regelen kan ikke anvendes direkte og som rettslig grunnlag, men er ment som en illustrasjon på regelen om uaktsomhet. Det rettslige grunnlaget er her forskriftens § 15.

14.1.2 Hva er forsett?

Når det skal vurderes om tilskuddsmottaker har opptrådt forsettlig er dette en subjektiv vurdering. Dette betyr at forvaltningen i den aktuelle sak må sannsynliggjøre at vedkommende ved sin handling må ha ment å ville tilegne seg en urettmessig utbetaling av tilskudd.

Spørsmålet her blir om den aktuelle tilskuddsmottaker **ved sin handling har ment** å tilegne seg en urettmessig utbetaling av tilskudd. Saksbehandler må sette seg i

tilskuddsmottakers sted og vurdere hva den aktuelle tilskuddsmottaker mente å gjøre ved sine handlinger. En vurdering av forsett er en psykologisk vurdering.

Dette krever i henhold til forvaltningslovens § 25 en svært nøye vurdering og begrunnelse, samtidig som det er svært krevende. **Det anbefales derfor at saksbehandler ikke anvender regelen om forsett, og heller vurderer forholdet opp mot uaktsomhetskravet, ettersom dette er en objektiv vurdering.**

14.1.3 Vilkåret om at opplysninger har/ville ha dannet grunnlag for urettmessig utbetaling
Når forskriften inneholder vilkåret «*[h]ar eller ville ha dannet grunnlag for en urettmessig utbetaling*» peker dette på to ting:

- Det må ikke faktisk ha skjedd utbetaling/fattet vedtak om tilskudd, jf. formuleringen «*ville ha dannet grunnlag*»
- Det må være årsakssammenheng mellom opplysninger som er gitt og muligheten for urettmessig utbetaling.

Ved vurderingen om det er årsakssammenheng blir spørsmålet om innlevering av feil eller mangelfulle opplysninger **var en nødvendig betingelse for om** vedtak om utbetaling ble eller kunne blitt fattet. Hvis vedtaket ville ha blitt fattet uavhengig av om opplysningene ble sendt inn, kan ikke tilskuddet avkortes.

14.1.4 I hvilke tilfeller skal tilskuddet avkortes?

Vilkåret «*kan*» peker at forvaltningen i utgangspunktet står fritt til å avkorte tilskuddet. Dette vurderes ut fra en skjønnsmessig helhetsvurdering der alle momenter ved forholdet trekkes inn, både det som taler for og imot avkortning. Aktuelle momenter er forholdets art (hva har skjedd), hvor klanderverdig forholdet er, grad av uaktsomhet osv.

Vurderingen om hele eller deler av tilskuddet avkortes beror i utgangspunktet også på et fritt skjønn. Også her må det foretas en konkret helhetsvurdering. Momentene fra vurderingen av om tilskuddet skal avkortes eller ikke kan også brukes her. Jo mer klanderverdig handlingen er, jo mer kan tilskuddet avkortes. Størrelsen på trekket og de driftsøkonomiske konsekvensene dette har for den aktuelle tilskuddsmottaker må vurderes opp mot hvor alvorlig regelverksbruddet er, sett i forhold til denne tilskuddsordningen og dens formål.

Det frie skjønnets begrensning imidlertid av tidligere praksis, jf. prinsippet om likebehandling i den alminnelige forvaltningsretten. Derfor må saksbehandler ved vurdering av hvorvidt tilskudd skal avkortes, og eventuelt hvor stor avkortningen skal være, se hen til lignende saker.

I vedtaket om tilskudd der det er anvendt bestemmelser med skjønn slik som her, skal det **eksplisitt fremgå** hvilke momenter som inngår i skjønnets og hvordan de er vektlagt, jf. forvaltningslovens § 25.

Bestemmelsen kan brukes i de tilfeller der tilskuddet ikke er utbetalt. Dette fremgår av vilkåret om at «*hele eller deler av tilskuddet [kan] avkortes.*»

14.2 Andre ledd

Denne bestemmelsen gjelder andre typer overtredelser enn feil/mangelfulle opplysninger i søknad om tilskudd. Fra og med driftsåret 2019/2020 ble bestemmelsen utvidet fra bare å

gjelde tilfeller der tilskuddsmottakers overtredelse er konstatert i reindriftsmyndighetenes vedtak, til å gjelde alle typer overtredelser av regelverk som er relevant for reindriftsutøvere. Forskriften ble endret på bakgrunn av to saker der siidaandelsledere ble dømt for utøvelse av grov vold mot rein, og fikk aktivitetsforbud fra Mattilsynet som følge av dommen. I slike tilfeller er det ansett som urimelig hvis siidaandelsledere får tilskudd. Derfor vil det fra og med driftsåret 2019/2020 være mulig å holde tilbake eller avkorte tilskudd i tilfeller der siidaandelsledere har overtrådt annet regelverk for reindriftnæringen enn reindriftsloven eller forskrifter til reindriftsloven og reindriftsavtalen.

Bestemmelsen gir forvaltningen to måter å reagere på – holde tilskuddet tilbake til det ulovlige forholdet er rettet eller avkorte hele eller deler av tilskuddet.

14.2.1 Første punktum – tilbakeholdelse av tilskudd

Bestemmelsen inneholder to vilkår som begge må være oppfylt for at bestemmelsen skal kunne anvendes. Det kreves at:

- ✓ tilskuddsmottaker driver eller har drevet sin virksomhet i strid med lover eller forskrifter for reindriftnæringen, og
- ✓ det er utvist uaktsomhet eller forsett.

Selv om det står «*har drevet*» betyr ikke dette at forhold som er opphørt kan tas med. Er det ulovlige forholdet i henhold til vedtaket opphørt, kan ikke tilskuddet tilbakeholdes. I slike tilfeller må forholdet vurderes mot § 15 andre ledd andre punktum om avkorting.

Også her står forvaltningen i utgangspunktet fritt til å bestemme om de vil holde tilbake tilskuddet, og hvis ja, med hvor stor del. Det må gjøres en vurdering av hvor stor tilbakeholdelse er tilstrekkelig for å motivere søker til å rette opp det ulovlige forholdet.

Tilskuddet kan bare holdes tilbake inntil det aktuelle forholdet er rettet.

14.2.2 Andre punktum – avkorting av tilskudd

Hvis overtredelse som er beskrevet i første punktum er begått med grov uaktsomhet eller forsett, kan tilskuddet avkortes.

I straffeloven § 13 heter det at «*[u]aktsomheten er grov dersom handlingen er svært klanderverdig og det er grunnlag for sterk bebreidelse*». Som ovenfor kan ikke denne bestemmelsen anvendes som en direkte hjemmel, og er kun ment som en illustrasjon.

Ved vurderingen av om tilskuddsmottaker har opptrådt grov uaktsomt skal dette vurderes på samme måte som vanlig uaktsomhet. Forskjellen her er graden av avviket. Ved grov uaktsomhet dreier det seg om et **markert avvik** fra alminnelig handlemåte for en alminnelig aktsom person i samme situasjon. Også dette er en objektiv vurdering. Hvor markert graden av avvik skal vurderes opp mot avvikets art og omfang. Hva har tilskuddsmottaker gjort, hvor lenge har det pågått, hvor stort avvik er handlingen fra det som forventes av reindriftsutøvere osv.

Dette kan illustreres med følgende eksempel:

Mattilsynet har fattet et pålegg om retting av ulovlig forhold mot to siidaandelsledere:

- Siidaandelsleder A har fått pålegg fordi hun på en svært travel og varm dag med mye gjeting for å unngå rovdyr, ikke sørget for å ha tilstrekkelig med drikkevann til reinen.

Hun og familien har vært travelt opptatt med å jage vekk rovdyr for å berge kalvene, og hadde ikke tid til å sjekke om reinen har nok drikkevann. Det kan ikke sies at slik tilfelle er utslag av grov uaktsomhet. Tilskuddet kan derfor kun holdes tilbake etter første punktum, til siidaandelsleder har dokumentert overfor Mattilsynet at deres pålegg er oppfylt.

- Siidaandelsleder B har fått pålegg fordi han systematisk utsatt reinen for unødvendige påkjenninger ved merking (for eksempel, merket reinen når det var for kaldt eller for varmt) og lot være å behandle reinen for sykdommer. Dette er mye mer alvorlig forhold, og det kan regnes som markert avvik fra normen å merke reinen når værforholdene ikke ligger til rette for det. Selv om forholdet blir rettet, kan tilskuddet likevel vurderes avkortet etter andre punktum i dette tilfellet.

Det anbefales å ikke anvende bestemmelsen om forsett, se punkt 14.1.2.

For vurdering av hvorvidt det skal avkortes og hvor stor avkorting skal være, vises til punkt 14.1.4.

En eventuell avkortning eller tilbakehold av tilskudd er å regne som enkeltvedtak og reglene i forvaltningsloven kap. IV-VI kommer til anvendelse.

Innkrevning av avkortingsbeløp foretas etter § 16.

17. Til § 16 – Innkreving av tilbakebetalings- eller avkortingsbeløp

Følgende går fram av merknadene til forskriften:

«Første ledd fastslår at tilbakebetalingsbeløp eller avkortingsbeløp kan kreves tilbakebetalt eller motregnes i senere tilskuddsutbetalinger. Paragrafen tilsvarende bestemmelser i andre tilskuddsforskrifter innenfor Landbruks- og matdepartementets forvaltningsområde.¹

Av annet ledd fremgår det at krav fra reindriftsmyndighetene kan motregnes i tilskuddsutbetalinger til tilskuddsmottakeren.

Tredje ledd hjemler adgangen til å kreve renter tilsvarende den til enhver tid gjeldende forsinkelsesrenten.² Der tilskuddsmottakeren har vært i god tro angående feilutbetalingen, pålegges det ingen rente på tilbakebetalingskravet. I tilfeller hvor foretaket burde ha forstått at tilskuddet måtte betales tilbake, løper rentene fra tilbakebetalingskravet kom frem til mottaker, mens det der foretaket har vist grov uaktsomhet eller forsett, kan det kreves renter fra utbetalingstidspunktet for det urettmessige tilskuddet.»

15.1 Første ledd

Første ledd omhandler tilfeller der utbetaling har skjedd i strid med vilkårene for tilskudd.

For at tilbakebetaling skal kunne kreves, må vedtaket som innvilget tilskuddet omgjøres etter forvaltningsloven § 35. Dette betyr at det må sendes forhåndsvarsel til tilskuddsmottaker med frist for uttalelse iht. forvaltningslovens. § 16. Videre må vilkårene for omgjøring etter forvaltningsloven § 35 være oppfylt.

¹ Se for eksempel forskrift om tilskudd ved tap i epleproduksjon forårsaket av rognebærmøll, forskrift om produksjonstilskudd i jordbruket, forskrift om pristilskudd i landbrukssektoren.

² Lov 17. desember 1976 nr 100 om renter ved forsinket betaling § 3

Dersom feilen avdekkes mer enn tre uker etter at søker har fått melding om vedtak om utbetaling, vil en omgjøring til ugunst for søker normalt være avhengig av at dette vedtaket er ugyldig, jf. forvaltningsloven § 35 første ledd bokstav c.

I de tilfellene vedtaket om utbetalingen bygger på feil faktaopplysninger eller mangler hjemmel, vil vedtaket som hovedregel være ugyldig etter alminnelige forvaltningsrettslige prinsipper.

Det må likevel foretas en konkret vurdering av om vedtaket er ugyldig etter den ulovfestede ugyldighetslæren. Det er en henvisning til denne i forvaltningslovens § 35 siste ledd. Dette omfatter innholdsmangler, tilblivelsesmangler og skjønnsmangler. En jurist bør konsulteres dersom dette skal vurderes.

Dersom vedtaket er heftet med en saksbehandlingsfeil, må saksbehandlingsfeilen ha virket bestemmende på vedtakets innhold. Det vil si at slik vedtak ikke ville ha blitt fattet hvis saksbehandlingsfeilen tenkes borte. Hvis saksbehandlingsfeilen ikke hadde slik virkning, er vedtaket likevel gyldig, jf. forvaltningsloven § 41

I de tilfellene vedtaket ikke er ugyldig kan omgjøring kun skje dersom tilskuddsmottaker varsles om omgjøring innen tre uker etter at brevet om tilskuddsutbetaling ble sendt, hensynet til andre privatpersoner eller offentlige interesser tilsier det, og melding om omgjøringen sendes vedkommende innen tre måneder etter at det ble sendt melding om tilskuddsutbetaling jf. fvl. § 35 tredje ledd.

Omgjøring av utbetalingsvedtaket er et enkeltvedtak, og krav om tilbakebetaling av urettmessig utbetalt tilskudd er også et enkeltvedtak. Som oftest gjøres disse vedtakene samtidig.

I de tilfeller der forhold i strid med § 14 og § 15 oppdages i løpet av behandlingen av tilskuddet, før tilskudd er utbetalt, fattes vedtak om avkortning som regel som en del av den ordinære tilskuddsbehandlingen og § 16 vil da ikke komme til anvendelse.

Det beror på et skjønn om motregning og tilbakebetaling skal foretas, jf. vilkåret «*kan*». Det vises til avklaringen om dette skjønnen ovenfor om § 15.

Både første og andre ledd angir en selvstendig hjemmel til motregning. Det vil si at forvaltningen ikke trenger å gå veien om ulovfestede motregningsregler etter pengekravsretten. Bestemmelsen kan likevel suppleres med de ulovfestede motregningsreglene.

Generelt er det også enklere å motregne fremfor å kreve et beløp tilbakebetalt. Forvaltningen slipper også kostander med evt. inkasso og tvangsinn drivelse av krav.

Dersom det foretas *motregning* må vedtaket om utbetaling av tilskudd omgjøres, se avklaring ovenfor. Det må ikke fattes nytt enkeltvedtak om motregning, ettersom selve enkeltvedtaket (som angir partens rettigheter og plikter) allerede er fattet ved vedtaket om tilskudd.

Dersom forvaltningen erklærer motregning, må det aktuelle forvaltningsorganet varsle tilskuddsmottaker om det før selve motregningen gjøres. Vilårene for motregning må dessuten være tilstede.

15.2 Andre ledd

Krav fra reindriftsmyndighetene kan motregnes i tilskuddsutbetalinger til tilskuddsmottakeren. Ved avtaleforhandlingene 2018/19 ble motregningsadgangen utvidet til å ikke bare gjelde ordninger over reindriftsavtalen, men alle krav fra reindriftsmyndighetene, for eksempel tvangsmulkt.

15.3 Tredje ledd

Bakgrunnen for denne regelen er at det skal være lite attraktivt for tilskuddsmottaker å ta sjansen på å beholde et uberettiget beløp inntil det eventuelt blir krevd tilbake. Regelen søker også å forhindre at feilutbetalinger skjer, ettersom risikoen for å bli ilagt renter skal skjerpe søkerens aktsomhet ved utfylling og innlevering av søknad om tilskudd.

Vilkåret «*aktsom god tro*» er et innarbeidet juridisk begrep. Vurderingen er objektiv og ligner til dels på vurderingen om en tilskuddsmottaker har opptrådt uaktsomt. Vurderingstemaet er om tilskuddsmottaker kjente eller burde kjenne til at utbetalingen av tilskuddet var urettmessig, det vil si at tilskuddsmottaker ikke hadde krav på utbetalingen. Reindriftsutøvere er selvstendig næringsdrivende, og det stilles et strengt aktsomhetskrav til dem. Det må foretas en helhetsvurdering der alle relevante momenter nevnes.

Som nevnt før stilles det strenge krav til vedtakets skriftlige begrunnelse når det rettslige grunnlaget beror på et skjønn, jf. forvaltningsloven § 25.

For forklaring om hva som ligger i «*[g]rov uaktsomhet*», se punkt 14.2.2. Som tidligere anbefales det ikke å anvende vilkåret om forsett.

18. Til § 17 – Administrasjon, klage og dispensasjon

16.1 Første ledd

Fylkesmannen er første instans i saker om tilskudd til siidaandeler og tamreinlag, med unntak av to tilfeller:

- Dispensasjon fra inntektsgrensen etter § 10 fjerde ledd
- Dispensasjon fra andre bestemmelser i forskriften, bortsett fra søknadsfrist, jf. § 17 andre ledd.

Fylkesmannens vedtak kan påklages til Landbruksdirektoratet. Etter forvaltningsloven § 32 første ledd bokstav a skal klagen fremsettes for det forvaltningsorganet som har fattet vedtaket, det vil si fylkesmannen. Førsteinstanden skal vurdere klagen før den eventuelt oversendes til klageinstans for endelig behandling, jf. forvaltningsloven § 33 andre ledd. Klagen oversendes til klageinstans kun hvis førsteinstansen ikke tar klagen til følge. Hvis klagen blir tatt til følge i første instans, blir saken avsluttet allerede der.

16.2 Andre ledd

Hvorvidt det skal innvilges dispensasjon eller ikke er en skjønnsmessig helhetsvurdering jf. vilkåret «*i særlige tilfeller*». Bestemmelsen er også en «*kan*»-regel. Dette betyr at **det først må vurderes om det foreligger en «særlig tilfelle», deretter en vurdering om bestemmelsen i det hele tatt skal anvendes.** Momenter i «*kan*»-skjønnnet er beskrevet ovenfor.

Departementet har i sin kommentar til forskriften skrevet at «*Dispensasjonsadgangen er ment som en sikkerhetsventil og skal kun anvendes i helt spesielle tilfeller, f.eks. for å unngå utilsiktede konsekvenser av regelverket. Dispensasjonen kan imidlertid ikke gå ut over formålet med forskriften. Det er altså svært begrenset adgang til å dispensere, og i tidligere forskrift § 14 om dispensasjon ble det uttrykt som at det måtte "foreligge ekstraordinære forhold som kan vanskeliggjøre videre drift og som ligger utenfor leder av siidaandelens kontroll". Dette er slik departementet ser det bare en beskrivelse av forhold som vil regnes som særlige tilfeller. Et konkret eksempel er en situasjon hvor en vesentlig andel av reinflokken blir drept av tog eller går utfor et stup.*»

I dette fremgår det at dispensasjonsadgangen er ment som en **sikkerhetsventil, og skal kun anvendes i helt spesielle tilfeller**, og det tilsier at **regelen skal praktiseres strengt**. Den nye regelen om dispensasjon er noe utvidet med hensyn til angivelse av hvilke forhold den kan få anvendelse på i forhold til den tidligere regel, og dette må en være oppmerksom på ved anvendelse av tidligere praksis.

Det må foretas en konkret vurdering av om det er tilstrekkelige grunner for å innvilge dispensasjon eller ikke. I helhetsvurderingen må det tas hensyn til alle forhold som kan ha betydning for saken, både forhold som taler for og imot å gi dispensasjon. Det må ses hen til hvilken regel det søkes om dispensasjon fra, eks. tidsfrister for søknad eller ett grunnvilkår for å motta tilskudd. Rimelighetshensyn skal vurderes, og det må ses hen til tidligere liknende saker.

Når det gjelder tidligere praksis knyttet til bestemmelsen vises det blant annet til brev fra LMD 21. september 2007, der «*ekstraordinære forhold*» i tidligere forskrift er blitt definert å være «*faktiske omstendigheter i tilknytning til den daglige drift som avviker så vesentlig fra de ordinære driftsforhold at de bør anses som ekstraordinære. Det kan ikke gis en utømmende liste over hvilke forhold som vil måtte regnes som ekstraordinære. Dette må i all hovedsak vurderes konkret. Det må imidlertid legges til grunn at disse ekstraordinære forholdene er hendelser som vanskeliggjør videre drift fordi mye av grunnlaget for driften gjennom disse hendelsene er forsvunnet. Likevel er det lagt til grunn gjennom praksis at som hovedregel kan verken klimatiske forhold eller rovdyrproblematikk anses som ekstraordinære.*»

I 2003 skjerpet avtalepartene dispensasjonsadgangen ved at de mente at klimatiske forhold ikke skulle omfattes av dispensasjonsadgangen. Generelt vanskelige driftsforhold faller utenfor dispensasjonsadgangen (snøforhold, temperaturreksling, isdannelse osv.) Annerledes stiller det seg dersom flokken rammes av ulykker som blant annet drukning, snøskred, akutt sykdomsutbrudd som medfører stort tap av rein, da kan det vanskeliggjøre videre drift.³

Praksis viser at også til dels langvarige konflikter og samarbeidsproblemer mellom utøvere i en siida/distrikt ikke gir adgang til å dispensere etter bestemmelsen.

Som nevnt tidligere stilles det strenge krav til vedtakets skriftlige begrunnelse når det rettslige grunnlaget beror på et skjønn jf. forvaltningsloven § 25.

---

³ Brev fra LMD til Sivilombudsmannen 13.07.06 med informasjon om hvordan dispensasjonsadgangen forstås i praksis (2005/1903)

16.3 Tredje ledd

Denne bestemmelsen henviser til adressat for klager på vedtak fattet av Landbruksdirektoratet. Forskriften inneholder henvisning til feil paragraf, da § 6 om produksjonspremie er blitt flyttet til § 10 fra driftsåret 2019/2020. Dessuten kan vedtak med hjemmel i § 17 andre ledd også påklages til Landbruks- og matdepartementet. Etter dette kan følgende vedtak påklages til departementet:

- dispensasjon fra inntektskravet i § 10 fjerde ledd
- dispensasjon fra forskriftens bestemmelser, jf. § 17 andre ledd, med unntak for dispensasjon fra søknadsfristen, jf. § 6 fjerde ledd.

Når det gjelder saksbehandling av klager, vises det til vurdering i punkt 16.1.

16.4 Om utbetaling av tilskudd

Tilskudd utbetales av Landbruksdirektoratet avdeling reindrift. Tilskuddet utbetales til den som står oppført som leder av siidaandelen. Dersom siidaanandelsleder(e) i etterkant av søknaden kommer med et annet kontonummer, kan tilskuddet utbetales til dette nye kontonummeret. Alle privatrettslige avtaler siidaanandelsleder(e) inngår om fordeling av tilskuddet er forvaltningen uvedkommende.

Selv om produksjonspremien kan beregnes av inntekter fra alle reineiere i siidaandelen, skal hele tilskuddet inkludert produksjonspremie utbetales til leder av siidaandel. Tilskuddet utbetales til den som står oppført som leder av siidaandelen, og som står som søker av tilskudd.

I felles siidaandeler kan siidaanandelsledere velge hvem tilskuddet skal utbetales til. Tilskuddet skal som hovedregel utbetales til det kontonummeret som er oppgitt på søknadsskjemaet. Det er ikke anledning til å dele opp tilskuddet for utbetaling til flere konti.

16.5 Risikobasert kontroll med utbetalinger

Hvert år skal Landbruksdirektoratet foreta en risikovurdering av utbetalinger av tilskudd til siidaandeler og tamreinlag. De siidaandelene som blir ansett for å utgjøre høyere risiko enn gjennomsnittet, skal tas ut til kontroll. Slike tilfeller kan være:

- siidaandeler i siidaer der det har vært telling i siste driftsår
- siidaandeler som tidligere ikke har levert melding om reindrift
- siidaandeler i siidaer som har flere ikke-godkjente meldinger om reindrift
- andre tilfeller som vurderes til å utgjøre en forhøyet risiko.

Kontroll skal foretas fortløpende når vedtak om tilskudd sendes fra fylkesmannen til Landbruksdirektoratet for utbetaling. Det bør ikke utbetales tilskudd før kontrollen er foretatt.

Det som kan være aktuelt å kontrollere, er:

- er kravene til reintall for siidaen, eventuelt siidaanandelen, oppfylt i henhold til melding om reindrift mv?
- er det innvilget kalveslaktetilskudd for riktig antall kalver?
- har søker oppfylt inntektskravet i § 3 første ledd nr 2?

- har mottaker av etableringstilskudd og særskilt driftstilskudd til ungdom oppfylt alderskravet?
- er utmåling av tilskuddet etter § 5 blitt gjort riktig?
- er vedtaket korrekt og tilstrekkelig begrunnet?

Det kan også være andre momenter som bør kontrolleres. Fylkesmannen skal i løpet av kort tid etter at kontrollen er foretatt få tilbakemelding hvis avvik blir avdekket i løpet av kontrollen.

Fylkesmannen har anledning til å utarbeide egen kontrollplan på bakgrunn av risikovurdering av tilskuddsbehandlingen.